

Кравець Ілля Петрович,
студент групи ПД-31,
юридичного факультету,
Західноукраїнський національний університет
Бударний С.В.,
викладач кафедри безпеки та правоохоронної діяльності, PhD,
Західноукраїнський національний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ДОКАЗУВАННЯ НА ОКРЕМИХ СТАДІЯХ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Процес доказування у кримінальному провадженні не є однорідним — він суттєво відрізняється залежно від стадії, на якій здійснюється. Особливості суб'єктного складу, мети, меж і методів доказування на досудовому розслідуванні, підготовчому провадженні та судовому розгляді утворюють самостійні правові режими, що потребують окремого наукового осмислення. Метою дослідження є виявлення специфіки доказування на окремих стадіях кримінального провадження та встановлення проблемних аспектів правозастосування.

На стадії досудового розслідування доказування здійснюється під керівництвом слідчого та прокурора. Ця стадія є первинною і визначальною, оскільки саме тут формується доказова база майбутнього обвинувачення. Відповідно до ст. 40 КПК України, слідчий уповноважений проводити слідчі (розшукові) дії з метою збирання доказів [1]. Особливістю цієї стадії є обмежена змагальність: захист має право збирати докази, проте доступ до матеріалів провадження є звуженим до закінчення досудового розслідування (ч. 1 ст. 221 КПК). Ключовою проблемою є допустимість доказів, отриманих під час негласних слідчих (розшукових) дій, адже їх проведення потребує дозволу слідчого судді та суворого дотримання процедурних вимог (ст. 246 КПК) [1].

Стадія підготовчого провадження, передбачена главою 27 КПК, є фільтраційним етапом між досудовим розслідуванням та судовим розглядом. Суд перевіряє наявність підстав для призначення справи до розгляду по суті; сторони можуть заявляти клопотання про визнання доказів недопустимими (ст. 315 КПК). Як зазначає І. В. Гловюк, «підготовче провадження є важливою процесуальною гарантією проти передчасного або необґрунтованого судового переслідування» [2, с. 178]. Особливість доказування тут полягає в тому, що суд не досліджує докази по суті — він лише попередньо оцінює законність їх отримання та достатність для судового розгляду.

На стадії судового розгляду доказування набуває повністю змагального характеру. Відповідно до ст. 23 КПК, суд досліджує докази безпосередньо, що виключає можливість використання матеріалів, не перевірених у судовому засіданні [1]. Судове доказування характеризується рівноправністю сторін у наданні та дослідженні доказів, вільною оцінкою доказів суддею за внутрішнім переконанням (ст. 94 КПК), а також можливістю дослідження нових доказів, не відомих під час досудового розслідування. Особливу проблему становить оцінка електронних доказів, для яких відсутній уніфікований стандарт перевірки автентичності. На думку О. В. Рибалки, «необхідність законодавчого закріплення вимог до електронних доказів є нагальною» [3, с. 49].

Таким чином, процес доказування має виражену стадійну специфіку. На досудовому розслідуванні превалює діяльність публічних суб'єктів із обмеженою змагальністю; підготовче провадження є процесуальним фільтром перевірки допустимості; судовий розгляд забезпечує повноцінну реалізацію змагальності та безпосередності дослідження доказів. Усунення законодавчих прогалин у регулюванні електронних доказів та чіткий розподіл тягаря доказування на кожній стадії є необхідними умовами справедливого судочинства.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кримінально-процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
2. Гловюк І. В. Кримінально-процесуальні функції: теорія, методологія та практика реалізації. Одеса: Юридична література, 2015. 648 с.
3. Рибалка О. В. Електронні докази у кримінальному провадженні: проблеми